

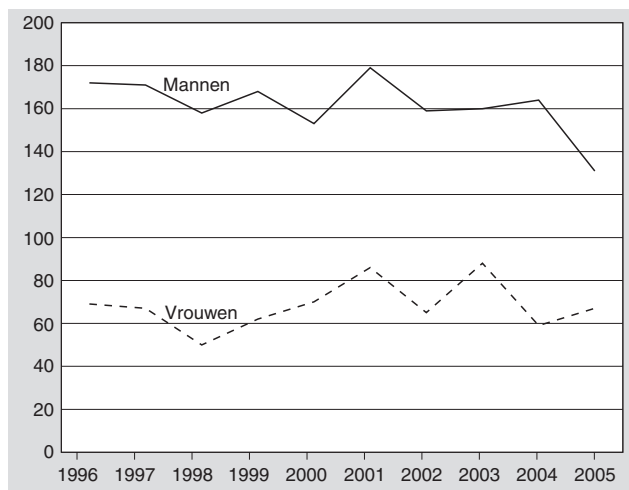
Recente ontwikkelingen rond moord en doodslag

Jan Hoogenboezem

In de afgelopen tien jaar zijn jaarlijks gemiddeld 230 mensen door moord of doodslag om het leven gekomen. In 2005 vielen 198 slachtoffers, het laagste aantal in het afgelopen decennium. Ten opzichte van het voorgaande jaar bedroeg deze afname 11 procent. De daling is vooral opgetreden bij jongeren van 10 tot 20 jaar en bij mannen van middelbare leeftijd. Zorgwekkend is daarentegen de toename van het aantal moorden onder jonge kinderen.

In 2005 zijn in Nederland 198 personen overleden door moord of doodslag. Dit komt overeen met een gemiddelde van circa 4 slachtoffers per week. In 2004 overleden nog 223 personen door moord of doodslag. Vorig jaar is het aantal moorden dus met 11 procent afgenomen. Deze daling is alleen bij mannen waar te nemen (*grafiek 1*). Ten opzichte van 2004 is het aantal slachtoffers met 20 procent gedaald. Bij vrouwen is sprake van een lichte toename.

1. Aantal slachtoffers van moord en doodslag naar geslacht, 1996–2005

De relatieve daling ten opzichte van 2004 was het grootst bij 10–19-jarigen. Het aantal slachtoffers in deze leeftijdsgroep halveerde van 14 naar 7. Bij mannen tussen 30 en 40 jaar was eveneens sprake van een forse afname (34 procent) van het aantal slachtoffers van moord en doodslag.

Opvallend is de toename van het aantal vermoorde kinderen. In 2005 werden 20 kinderen jonger dan 10 jaar slachtoffer van moord of doodslag, tegen 12 kinderen in 2004. Alle 20 kindermoorden in 2005 werden gepleegd door de eigen ouder, stiefouder of pleegouder.

Jonge mannen oververtegenwoordigd

Zeven op de tien slachtoffers zijn mannen. Mannen lopen daarmee een jaarlijks risico van 2,0 op de 100 duizend om vermoord te worden. Bij vrouwen is dit risico 0,8 per 100 duizend.

Moord en doodslag in de statistiek

In geval van *doodslag* wordt iemand opzettelijk van het leven beroofd, terwijl bij *moord* iemand opzettelijk en met voorbedachten rade wordt omgebracht. Moord en doodslag maken in de statistiek deel uit van de niet-natuurlijke dood.

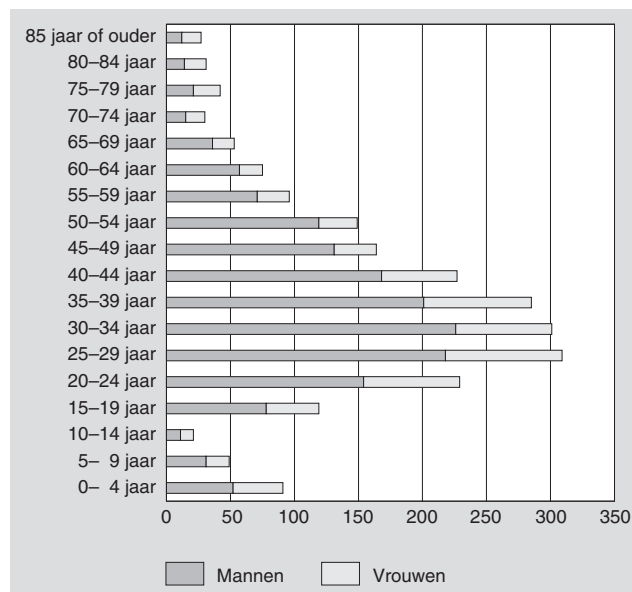
Dit artikel betreft alle personen die in Nederland slachtoffer zijn geworden van moord of doodslag. Niet al deze personen zijn ook officieel woonachtig in Nederland. Ongeveer 85 procent van de slachtoffers is geregistreerd in de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA). De overigen zijn woonachtig in het buitenland of verblijven illegaal in Nederland.

Voor de vaststelling van het aantal slachtoffers van moord en doodslag is gebruik gemaakt van gegevens uit de door de behandelend arts of lijkschouwer ingevulde doodsoorzaakformulieren, in combinatie met gegevens uit de rechtbankdossiers in geval van niet-natuurlijke dood.

Onder de mannen lopen jongvolwassenen en personen van middelbare leeftijd een bovengemiddeld risico. In deze leeftijdscategorieën is de kans om te worden vermoord ruim twee tot bijna drieënhalve keer zo groot als onder vrouwen. Onder vrouwen vanaf 70 jaar is het aantal slachtoffers hoger dan onder mannen van deze leeftijd (*grafiek 2*).

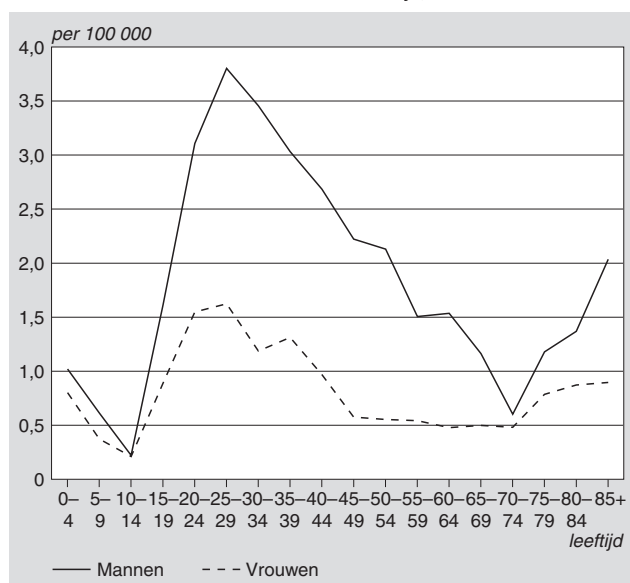
De helft van alle slachtoffers is tussen de 20 en 40 jaar. In de laatste tien jaar werden in deze leeftijdscategorie jaarlijks gemiddeld 80 mannen en 32 vrouwen van het leven beroofd. Mannen tussen 25 en 35 jaar lopen het grootste risico slachtoffer te worden van een geweldsdelict (*grafiek 3*).

2. Aantal slachtoffers van moord en doodslag naar leeftijd, in de periode 1996–2005

Jongens en meisjes lopen tot de leeftijd van 15 jaar ongeveer een even groot risico om slachtoffer te worden van moord of doodslag. Het risico loopt terug van ongeveer 1 per 100 duizend 0-jarigen tot 0,2 bij 10- tot 15-jarigen. Vanaf de leeftijd van 15 jaar neemt het risico snel toe, waarbij het bij de mannen sneller stijgt met het toenemen van de leeftijd. In de leeftijd van 25 tot 30 jaar is voor zowel mannen als vrouwen het risico het grootst, met respectievelijk 3,8 en 1,6 per 100 duizend. In deze leeftijdsgroep is de kans om te worden vermoord onder mannen bijna tweemaal zo groot als onder vrouwen. Vanaf de leeftijd van 30 jaar neemt het risico geleidelijk af tot de leeftijd van 75 jaar (risico ongeveer 0,5 per 100 duizend), om daarna weer te stijgen.

3. Risico om vermoord te worden naar leeftijd, 1996/2005

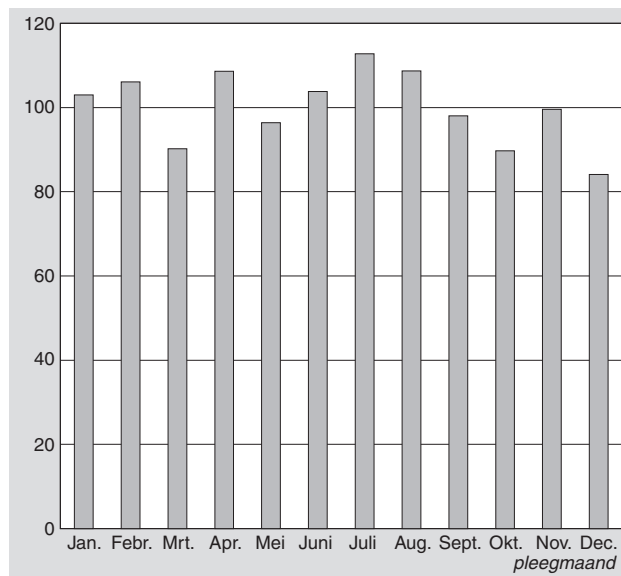

Risico hoger in zomer en weekend

In de zomermaand juli is het aantal slachtoffers van moord en doodslag het grootst en in de wintermaand december het laagst (grafiek 4). Ook binnen de week is er geen sprake van gelijkmatige spreiding: bijna 40 procent van het totaal aantal moorden wordt gepleegd in het weekend (vrijdagavond 18.00 uur tot maandagmorgen 06.00 uur). Bij mannen tussen 15 en 30 jaar wordt zelfs de helft van de moorden in het weekend gepleegd. Als rekening wordt gehouden met het feit dat het aantal uren in het weekend (van vrijdagavond 18.00 uur tot maandagmorgen 06.00 uur) slechts een derde van het totaal aantal uren per week vormt, blijkt dat bij mannen het risico om in het weekend om het leven gebracht te worden 25 procent hoger is dan gedurende de rest van de week. Bij mannen van 15 tot 30 jaar is het risico om in het weekend om het leven gebracht te worden zelfs 75 procent hoger dan gedurende de rest van de week. Dit hangt wellicht samen met het feit dat in het weekend relatief veel jongvolwassenen uitgaan, waardoor ze mogelijk eerder in aanraking komen met dodelijk geweld. Bij vrouwen is het risico om in het weekend slachtoffer te worden 10 procent lager dan gedurende de rest van de week. Alleen bij jonge vrouwen van 15 tot 30 jaar is het risico hoger. De kans om in het weekend om het leven

te worden gebracht, is bij vrouwen in deze leeftijdsgroep 25 procent hoger dan gedurende de rest van de week.

4. Moord en doodslag naar pleegmaand, 1996/2005 (gemiddeld = 100)

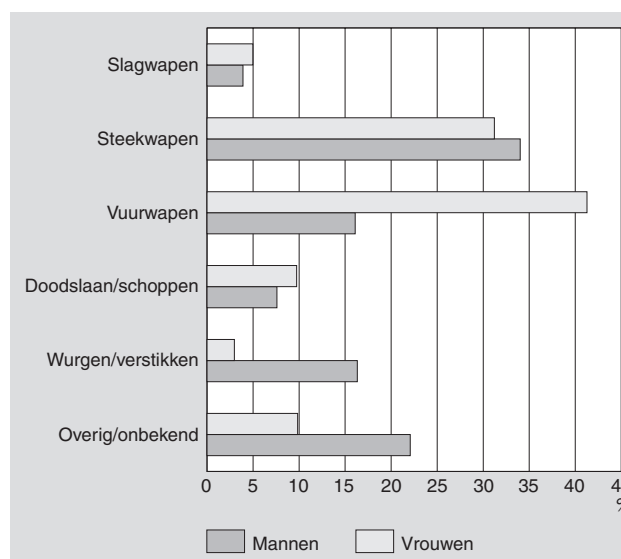

Meestal vuur- of steekwapen

Van de 2299 moorden in de periode 1996–2005 werd 34 procent met een vuurwapen en 31 procent met een steekwapen gepleegd. Bij mannen is een aanslag met een vuurwapen de meest gehanteerde methode (grafiek 5). Op elke tien slachtoffers zijn vier met een vuurwapen en drie met een steekwapen om het leven gebracht. Veel minder mannen worden om een andere wijze vermoord, zoals door doodslaan of schoppen (9 procent), door wurging (4 procent) of met een slagwapen (2 procent).

In de leeftijdscategorie van 10 tot 50 jaar blijkt de helft van alle mannelijke slachtoffers met een vuurwapen om het leven te zijn gebracht. Bij mannelijke slachtoffers tussen 50 en 70 jaar is moord door een steekwapen de meest gehanteerde methode.

5. Aandeel slachtoffers van moord en doodslag naar pleegwijze, 1996/2005

teerde methode en bij mannen boven de 80 jaar fysiek geweld.

Bij vrouwen vallen de meeste slachtoffers door een steekwapen (drie op de tien). Een aanslag met een vuurwapen komt bij vrouwen met 17 procent van het totaal aantal slachtoffers veel minder voor dan bij mannen. Vrouwen worden daarentegen veel vaker door wurging of verstikking van het leven beroofd (22 procent).

Bij vrouwen tussen 10 en 50 jaar zijn de meeste slachtoffers door een steekwapen van het leven beroofd (37 procent). Een kwart van de vrouwelijke slachtoffers vanaf 50 jaar is door wurging of verstikking om het leven gebracht.

Veel vrouwen slachtoffer in eigen woning

In 2005 werd twee derde van de vrouwelijke slachtoffers omgebracht in de eigen woning. Een op de tien vrouwen kwam om het leven in een woning van een ander en eveneens een op de tien op straat.

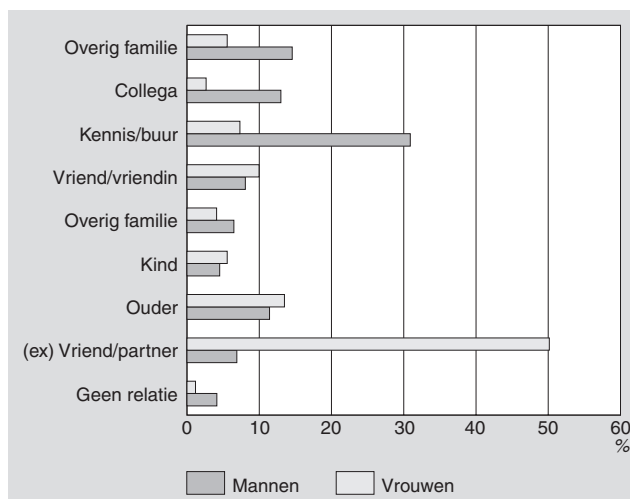
De helft van de mannelijke slachtoffers werd in een huis vermoord, 30 procent op straat en een tiende in een horecagelegenheid.

Relatie tot slachtoffer

Gegevens over de relatie van de dader tot het slachtoffer zijn niet altijd bekend. Dit komt voor een groot deel door moordzaken die niet door de politie zijn opgelost. Van 50 procent van de vrouwelijke slachtoffers is bekend in welke relatie de dader en het slachtoffer tot elkaar stonden.

Het grootste deel hiervan betreft partnerdoding (*grafiek 6*). Hieronder wordt een moord verstaan waarbij de ene (ex-)partner de andere (ex-)partner vermoordt. Ook zaken waarbij rivalen in de liefde worden vermoord, zijn hierbij inbegrepen. Bij mannelijke slachtoffers is de relatie tussen dader en slachtoffer nog minder duidelijk: in slechts 30 procent van de gevallen is die relatie bekend. Bij een derde hiervan blijkt de dader een kennis of buur te zijn. Ruim 10 procent van alle moorden betreft moord door een van de ouders. Dergelijke moorden kunnen door een biologische ouder, stiefouder of pleegouder gepleegd zijn.

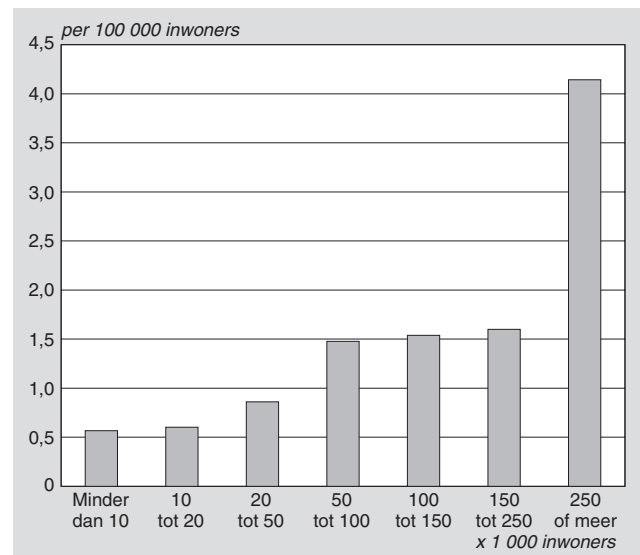
6. Slachtoffers van moord en doodslag naar relatie met de dader, 1996/2005

Regionale verschillen

De kans om te worden vermoord neemt duidelijk toe met de omvang van de gemeente. In gemeenten met meer dan 250 duizend inwoners is de kans om slachtoffer te worden van moord of doodslag het grootst (*grafiek 7*). In de afgelopen tien jaar vielen in deze gemeenten 4,1 slachtoffers per 100 duizend inwoners. Dit is bijna drie keer zo veel als het landelijk gemiddelde van 1,4 per 100 duizend inwoners.

7. Aandeel slachtoffers van moord en doodslag naar gemeentegrootte van pleeggemeente, 1996/2005

Amsterdam, Rotterdam en Den Haag kennen de grootste aantallen slachtoffers van moord en doodslag (*staat*). In Amsterdam zijn de afgelopen tien jaar 341 moorden gepleegd, in Rotterdam 273 en in Den Haag 162. Samen is dit een derde van alle gevallen van moord en doodslag in Nederland. In de overige steden met meer dan 100 duizend inwoners wordt 22 procent van de moorden gepleegd.

Het risico om te worden vermoord is het grootst in Amsterdam, op de voet gevolgd door Rotterdam en op enige afstand Den Haag. In Utrecht bedroeg het aantal slachtoffers door moord en doodslag 2,1 per 100 duizend inwoners. Dit zijn er beduidend minder dan het gemiddeld aantal slachtoffers in de drie andere grote steden. Bij mannen is het risico slachtoffer te worden van moord of doodslag het grootst in Amsterdam, met 7,4 per 100 duizend inwoners. Bij vrouwen is het risico het grootst in Rotterdam, met 2,3 per 100 duizend inwoners. In de overige gemeenten met meer dan 100 duizend inwoners (*grafiek 8*) ligt het aantal moorden per 100 duizend inwoners tussen circa 0,5 (Almere) en 2,4 (Arnhem).

Internationale verschillen

Voor een vergelijking tussen de lidstaten van de Europese Unie zijn in *grafiek 9* de aantallen slachtoffers van moord en doodslag weergegeven die op het moment van overlijden woonachtig waren in het betreffende land, per 100 duizend inwoners. Nederland blijkt dan een middenpositie in de EU te bekleden. De landen met de hoogste cijfers zijn

de voormalige Sovjetlanden Estland, Letland en Litouwen, waar het aantal moorden per 100 duizend van de bevolking vijf tot meer dan tien keer hoger ligt dan in de andere

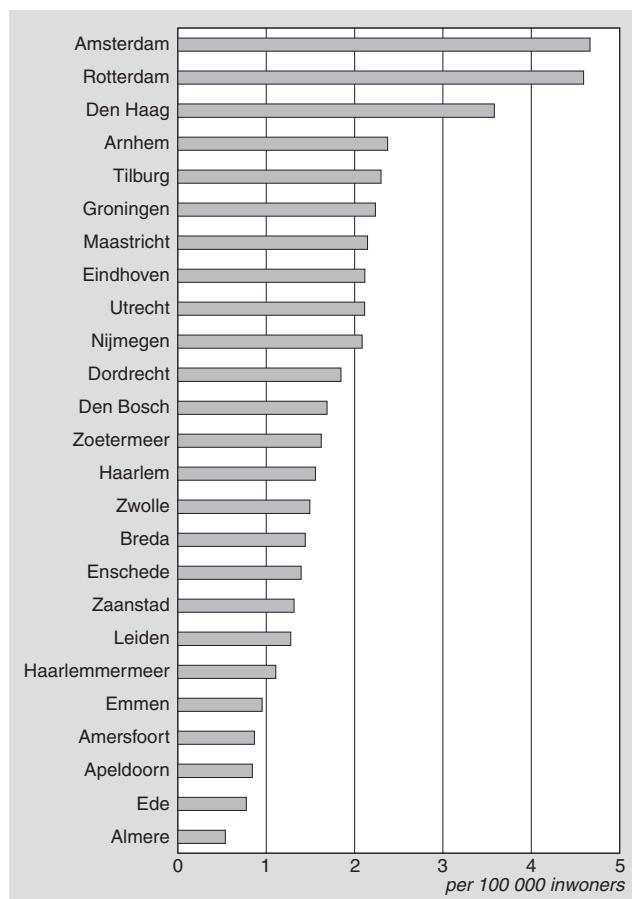
EU-landen. De landen met de laagste moordcijfers zijn Cyprus, Duitsland, Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk.

Staat

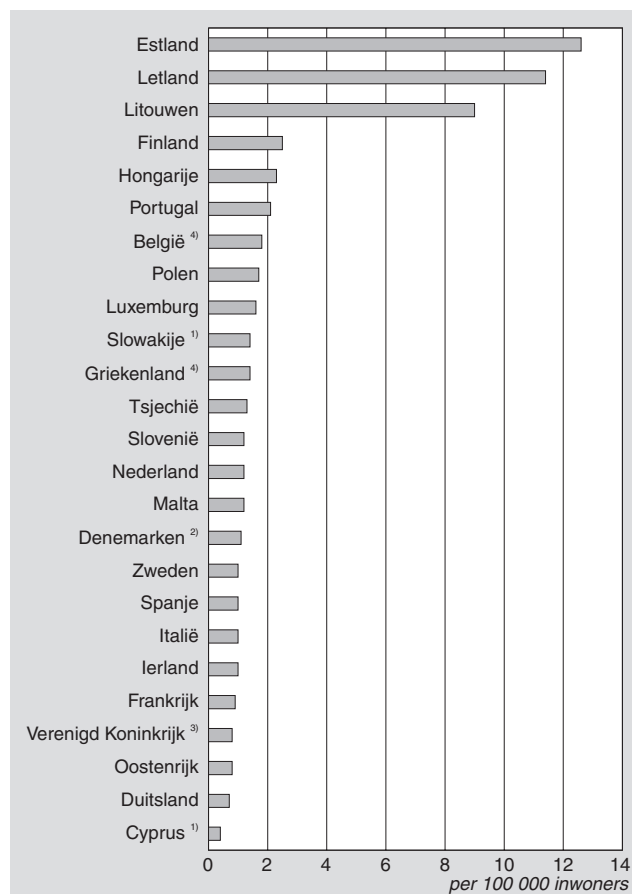
Slachtoffers van moord en doodslag in de vier grote steden in de periode 1996–2005

	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
	<i>absoluut</i>			<i>per 100 000 inwoners</i>			<i>indices (Nederland = 100)</i>		
Amsterdam	265	76	341	7,4	2,0	4,7	360	242	324
Rotterdam	204	69	273	7,0	2,3	4,6	342	269	319
Den Haag	121	41	162	5,5	1,8	3,6	268	209	249
Utrecht	34	19	53	2,8	1,5	2,1	138	172	147
Overig Nederland	1 026	497	1 523	1,5	0,7	1,1	73	83	76
Nederland	1 616	683	2 299	2,0	0,8	1,4	100	100	100

8. Aandeel slachtoffers van moord en doodslag naar pleeggemeente, 1996/2005

9. Aandeel slachtoffers van moord en doodslag in de Europese Unie, 2003

¹⁾ 2000–2002

²⁾ 1999–2001

³⁾ 1998–2000

⁴⁾ 1994–1996

Bron: Eurostat.